

درس اول

۱. تاریخ نگاری سنتی دوره ی معاصر ادامه ی چه شیوه ای بوده است؟ این نوع تاریخ نگاری ادامه و استمرار وقایع نگاری ها و مجلس نویسی های دوره ی صفوی و ما قبل آن بوده است.
۲. مورخان تاریخ نگاری سنتی دوره ی معاصر چه ویژگی هایی داشتند؟ این دسته از مورخان اغلب اهل شعر و ادب بودند و آثارشان با خصوصیات ادبی تألیف شده است.
۳. ویژگی های تاریخ نویسی سنتی ایران چه بود؟ ۱- تأکید بر تاریخ سیاسی و نظامی و شرح طولانی جنگ ها و فتوحات ۲- بی توجهی به زندگی اجتماعی و حیات فرهنگی و اقتصادی ۳- بی توجهی به علل و نتایج رویدادها و تحولات تاریخی مردم ۴- رواج روحیه ی تملق و چاپلوسی ۵- تأکید بر مصنوع و متکلف نویسی و پرهیز از ساده نویسی ۶- بی توجهی به سنجش و نقد منابع.
۴. شیوه ی تاریخ نگاری دوران افشاریه و زندیه استمرار چه دوره ای بود؟ تاریخ نویسی عصر صفویان بود.
۵. نمونه هایی از منابع دوره ی افشاریه و زندیه را نام ببرید؟ میرزا مهدی خان استرآبادی مورخ دربار نادرشاه افشار در کتاب های جهانگشای نادری و درّه نادره به شرح فتوحات نادر و ستایش وی می پردازد. میرزا محمد صادق موسوی نویسنده تاریخ گیتی گشا، تاریخ زندیه را با اسلوبی مصنوع و دشوار و با تملق گویی شاهان زند نوشت.
۶. زمینه های پیدایش تاریخ نگاری نوین ایران چگونه فراهم شد؟ ۱- جنگ های ایران و روسیه در دوران پادشاهی فتحعلی شاه قاجار، چشم و گوش زمامداران و نخبگان ایران را به دنیای غرب جلب کرد. آنان با مقایسه ی وضعیت ایران و غرب در جست و جوی درک علت پیشرفت جوامع غربی و دلیل عقب ماندگی جامعه ی ایران برآمدند ۲- از زمان عباس میرزا (ولیعهد فتحعلی شاه) ترجمه ی آثار اروپایی به آرامی آغاز شد و سپس با تأسیس مدرسه ی دارالفنون و ایجاد دارالطباعه ی دولتی و دارالترجمه ی همایونی در زمان ناصرالدین شاه گسترش یافت. محمد حسن خان اعتمادالسلطنه از مورخان مشهور عصر قاجار یکی از چهره های برجسته فرهنگی این دوره بود که به ریاست دارالترجمه ی همایونی برگزیده شد. در دوره ی ریاست او آثار فراوانی توسط وی و دیگر مترجمان به فارسی ترجمه شد ۳- نوشته های تاریخی بخش قابل توجهی از نخستین آثار ترجمه شده از زبان های اروپایی به زبان فارسی را تشکیل می دادند و ترجمه ی آن ها تأثیر بسزایی در آشنایی نویسندگان و مورخان ایرانی با بینش و روش مورخان اروپایی داشت ۴- با گسترش فعالیت علمی شرق شناسان، کتیبه های بیستون و طاق بستان رمزگشایی شد و اطلاعات دقیق و جدید درباره ی تاریخ ایران به دست آمد.
۷. چه عاملی زمینه ی تحولی عمیق و اساسی را در تاریخ نگاری سنتی ایران فراهم آورد؟ گسترش کشفیات باستان شناسی در ایران و قرار دادن منابع نوینی پیش روی مورخان.
۸. از زمان چه کسی ترجمه ی آثار اروپایی به آرامی آغاز شد؟ عباس میرزا (ولیعهد فتحعلی شاه)
۹. ترجمه ی آثار اروپایی در دوره ی ناصرالدین شاه چگونه گسترش یافت؟ با تأسیس مدرسه ی دارالفنون و ایجاد دارالطباعه ی دولتی و دارالترجمه ی همایونی.
۱۰. کدام عامل تأثیر بسزایی در آشنایی نویسندگان و مورخان ایرانی با بینش و روش مورخان اروپایی داشت؟ نوشته های تاریخی بخش قابل توجهی از نخستین آثار ترجمه شده از زبان های اروپایی به زبان فارسی را تشکیل می دادند و ترجمه ی آن ها تأثیر بسزایی داشت.
۱۱. کدام یک از مورخان دوره ی قاجار منتقد جنبه هایی از ویژگی های تاریخ نویسی سنتی شدند؟ ۱- خاوری شیرازی ۲- میرزا محمد جعفر خورموجی ۳- محمد حسن خان اعتمادالسلطنه.
۱۲. پیشگام انتقاد به تملق و متکلف نویسی تاریخ نویسی سنتی که بود؟ خاوری شیرازی مورخ مشهور زمان فتحعلی شاه و نویسنده ی تاریخ ذوالقرنین است. او به ساده نویسی، حقیقت نویسی و مختصر نویسی علاقه نشان داد و به نکوهش تملق گویی پرداخت. وی می نویسد: «تاریخ نگار را هم لازم است که راست گفتاری پیشه کند ... فرشته را دیو نخواند و دیو را فرشته نداند».
۱۳. نخستین کسی که واقعیت قتل امیر کبیر را بازتاب داده است که بود؟ میرزا محمد جعفر خورموجی از مورخان عصر ناصری و مؤلف کتاب حقایق الاخبار ناصری.

مجموعه سوالات تشریحی تاریخ (۳) دوازدهم انسانی از درس ۱ تا ۶ - تهیه کننده: مهران زنگنه سرگروه تاریخ ایذه - مهر ماه ۱۳۹۷

۱۴. کدام نویسنده ی عصر قاجار با آگاهی از روش و بینش تاریخ نگاری اروپایی گام های بلندی را در حوزه تاریخ نویسی عصر قاجار برداشت؟ اعتمادالسلطنه.
۱۵. چه کسی را می توان نماینده شاخص تاریخ نگاری جدید در دوره قاجار قلمداد کرد؟ محمد حسن خان اعتمادالسلطنه.
۱۶. اعتمادالسلطنه در کدام اثر خود امیر کبیر را ستایش می کند؟ صدرالتواریخ.
۱۷. چرا میرزا فتحعلی خان آخوندزاده در رساله ی ایراد، شیوه تاریخ نویسی رضا قلی خان هدایت مورد انتقاد قرار داد؟ به دلیل استفاده از شعر در بیان رویدادها و به کاربردن الفاظ مصنوع ادبی .
۱۸. میرزا آقاخان کرمانی مورخ عصر قاجار در رواج تاریخ نگاری جدید چه گام های مؤثری برداشت؟ او معتقد بود که مورخان جدید اروپایی با بررسی سیر حوادث و مطالعه علل و نتایج رویدادها به قوانینی دست یافته اند که آن را حکمت تاریخی می نامند.
۱۹. ویژگی های روش تاریخ نگاری نوین ایران را بنویسید؟۱- در شیوه تاریخ نگاری نوین ایران، تاریخ نویسان و پژوهشگران با استفاده از روش تحقیق علمی، بهره برداری از منابع، اسناد و مدارک معتبر و گزینش و نقد آن ها، رویدادهای تاریخی را ارزیابی می کردند و یافته های علمی خود را به زبانی ساده می نوشتند.۲- تاریخ نگاران جدید همچنین تلاش می کردند که از نتایج تحقیقات علمی چون باستان شناسی، زبان شناسی، جغرافیا، جامعه شناسی، اسطوره شناسی در مطالعه ی تاریخ بهره مند شوند.
۲۰. چه عواملی در دوران حکومت پهلوی، کمک شایانی به ترویج و توسعه ی روش پژوهش علمی تاریخ در ایران کرد؟ گسترش مدارس جدید، تأسیس دانشگاه و رایج شدن آموزش تاریخ به عنوان یک رشته ی علمی.
۲۱. چه عواملی در سال های اخیر تأثیر بسزایی در ارتقای روش تاریخ نگاری جدید در ایران داشته است؟ ۱- ایجاد مراکز تحقیقاتی و نشریات تخصصی در حوزه ی مطالعات تاریخی ۲- تألیف، ترجمه و نشر کتاب ها و مقاله های علمی فراوان.
۲۲. اساس بینش مورخان سنتی بر چه مواردی استوار بود؟ با تأکید بر بررسی زندگی پادشاهان و شرح فتوحات استوار بود.
۲۳. بینش تاریخ نگاری نوین ایران بر چه محورهایی استوار بود؟ در تاریخ نویسی نوین جنبه های گوناگون حیات انسانی اعم از سیاسی، نظامی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت.
۲۴. چه عاملی تأثیر عمیقی بر دگرگونی بینش مورخان ایرانی داشت و موجب شد که آنان به ابعاد گوناگون رویدادهای تاریخی و به ویژه نقش مردم توجه نشان دهند؟ انقلاب مشروطیت.
۲۵. تأثیر انقلاب مشروطه در کدام کتاب به بهترین شکل به روشنی پدیدار شده است. چرا؟ در کتاب تاریخ بیداری ایرانیان نوشته ی میرزا محمد ناظم الاسلام کرمانی پدیدار شد. او در این کتاب ضمن توجه به مردم، نقش طبقات گوناگون اجتماعی را در انقلاب مشروطیت به روشنی نشان داده است.
۲۶. چه عواملی تأثیر عمیقی در بینش مورخان جدید ایران برجای گذاشت؟ ۱- انقلاب مشروطه ۲- نفوذ و دخالت کشورهای استعمارگر ۳- جنگ های جهانی اول و دوم و اشغال ایران ۴- کودتاهای ۱۲۹۹ و ۱۳۳۲ ش ۵- جنبش ملی شدن نفت ۶- انقلاب اسلامی.
۲۷. عمده ترین منابع مهم دوره ی معاصر را ذکر کنید؟ ۱- شامل انواع کتاب ها (تاریخی، ادبی، خاطرات، سفرنامه ها، زندگی نامه ها (تراجم) و...) ۲- نشریات (روزنامه ها و مجلات) ۳- اسناد و منابع آرشیوی ۴- بناها، وسایل و ابزارها.
۲۸. کتاب های دوره ی معاصر به چند دسته تقسیم می شوند؟ ۱- تاریخی ۲- خاطرات ۳- سفرنامه ها ۴- آثار ادبی ۵- زندگی نامه ها (تذکره ها) ۶- کتاب های جغرافیایی ۷- متون کلامی، فقهی، فلسفی و حقوقی.
۲۹. در دوره ی معاصر کتب تاریخی با چه رویکردهایی نوشته شده است؟ با دو رویکرد سنتی و جدید نوشته شده است.
۳۰. محتوای کتب خاطرات دوره ی معاصر حاوی چه اطلاعاتی می باشد؟ حاوی اطلاعات ارزشمندی درباره اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و شرح حال رجال آن دوره است که به ندرت در سایر منابع یافت می شود.
۳۱. در کدام دوره سفرنامه نویسی گسترش فراوانی یافت؟ دوره ی قاجار.
۳۲. از کدام شاهان قاجار سفرنامه های متعددی به جا مانده است؟ ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه.
۳۳. چه کسانی در دوره ی معاصر به نگارش سفرنامه پرداخته اند؟ شاهان، مقام ها و رجال سیاسی، فرهنگی و اقتصادی ، عده ای از سفراء، مأموران، بازرگانان و جهانگردان خارجی.

مجموعه سوالات تشریحی تاریخ (۳) دوازدهم انسانی از درس ۱ تا ۶ - تهیه کننده: مهران زنگنه سرگروه تاریخ ایذه - مهر ماه ۱۳۹۷

۳۴. سفرنامه ها از چه جهاتی اهمیت فوق العاده ای دارند؟ از جهت مطالعه ی تاریخ اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی.
۳۵. سفرنامه ها حاوی چه اطلاعاتی می باشند؟ حاوی اطلاعات ارزشمندی درخصوص موضوع های اقتصادی مانند مالیات، گمرک، راه ها، مسائل اجتماعی از قبیل آداب و رسوم، پوشاک و تغذیه و مباحث فرهنگی، هنری و معماری هستند.
۳۶. نشریات از چه زمانی به ایران راه یافت؟ دوره ی قاجار.
۳۷. نشریات از چه طریقی تأثیرات فکری، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی زیادی بر جامعه ی ایرانی نهادند؟ از طریق آگاهی بخشی عمومی.
۳۸. اولین روزنامه در ایران توسط چه کسی و با چه نامی منتشر شد؟ توسط میرزا صالح شیرازی، یکی از دانشجویان اعزامی به انگلستان با عنوان کاغذ اخبار در تهران منتشر شد.
۳۹. امیرکبیر به چه منظوری و کدام روزنامه را منتشر کرد؟ به منظور رشد آگاهی های سیاسی و اجتماعی مردم و توسعه فکری و فرهنگی جامعه، روزنامه ی وقایع اتفاقیه را چاپ کرد.
۴۰. روزنامه ی وقایع اتفاقیه بعد از امیر کبیر به چه نامی تغییر پیدا کرد؟ به روزنامه ی دولت علیّه ایران تغییر نام داد.
۴۱. چرا برخی از روزنامه نگاران در خارج از کشور اقدام به نشر روزنامه هایی به زبان فارسی کردند؟ به دلیل ماهیت استبدادی حکومت قاجار و نبود آزادی بیان.
۴۲. پس از کدام حادثه در ایران شاهد رشد سریع نشریات هستیم؟ پس از پیروزی انقلاب مشروطه.
۴۳. در کدام دوران نشریات توسعه و تنوع فراوانی یافتند و مجله هایی تخصصی در موضوع های تاریخی شروع به انتشار کردند؟ در دوران پهلوی و جمهوری اسلامی.
۴۴. نشریات قدیمی چه اهمیتی برای مورخان دارند؟ نشریات قدیمی منبع پژوهشی ارزشمندی در مطالعات تاریخ معاصر محسوب می شوند. بسیاری از احزاب و گروه های سیاسی، اجتماعی و مذهبی نشریات مخصوص به خود را منتشر کرده اند و منبع سودمندی برای پژوهشگران هستند که دیدگاه و مواضع آن ها را بررسی کنند.
۴۵. اسناد تاریخی شامل چه می باشند؟ شامل کلیه ی مکاتبات حکومتی، فرمان ها، معاهدات سیاسی، نامه های شخصی و اداری، اسناد مالی و قضایی، گزارش های اقتصادی، فرهنگی، نظامی و حقوقی می شوند.
۴۶. منظور از آرشیو چیست؟ در بسیاری از کشورهای جهان محلی برای نگهداری، حفاظت، مرمت، طبقه بندی و آماده سازی اسناد برای استفاده ی محققان ایجاد شده است. به این مکان آرشیو گفته می شود.
۴۷. آرشیو ملی هر کشور چه مکانی می باشد؟ محل نگهداری اساسی ترین و مهم ترین اسناد و مدارک با ارزش و معتبر مربوط به آن کشور است.
۴۸. اسناد حاوی چه اطلاعاتی هستند؟ اسناد حاوی اطلاعات بسیار ارزشمند و منحصر به فردی در خصوص مسائل و موضوع های سیاسی، اداری، اقتصادی (مالی، ملکی و معاملات) و فرهنگی، دیدگاه و عملکرد افراد، شخصیت ها، احزاب و گروه های سیاسی، اجتماعی و مذهبی هستند.
۴۹. آثار معماری دوره ی معاصر شامل چه می باشند؟ شامل بناها، خیابان ها، کوچه ها و میدان ها؛ اشیاء و لوازم به جامانده؛ سکه ها، جواهرآلات، مهرها، نشان ها و سایر وسایلی که از عصر قاجار و حتی پهلوی به جا مانده است.